

*До разової спеціалізованої вченої ради PhD 11690
Хмельницького національного університету*

ВІДГУК

опонента – доктора економічних наук, професора

Вербівської Людмили Василівни

на дисертаційну роботу Сенік Ірини Сергіївни на тему:

«Формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств у умовах євроінтеграції», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Сучасний стан економіки України визначає необхідність пошуку ефективних механізмів розвитку промисловості, зокрема машинобудівних підприємств, які відіграють ключову роль у формуванні виробничого потенціалу країни. В умовах глобалізації та євроінтеграційних процесів особливого значення набуває удосконалення системи діагностики як важливої функції стратегічного управління, що забезпечує прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Проведення діагностики фінансово-господарської діяльності стає основою для формування стратегічних цілей, планів і прогнозів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності підприємств. Вірно визначені та систематизовані діагностичні дані дозволяють створити інформаційно-аналітичний базис, який є запорукою успішної реалізації стратегічних орієнтирів розвитку. Євроінтеграційний вектор розвитку відкриває нові можливості для розширення ринків збуту, посилення бізнес-співпраці та підвищення економічного потенціалу підприємств. Водночас, активізація діяльності у міжнародному бізнес-просторі потребує врахування ризиків та специфіки зовнішніх ринків, що зумовлює необхідність перегляду стратегічних підходів. Саме формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств забезпечує комплексність управління, створення конкурентних переваг та адаптацію до сучасних викликів глобальної конкуренції.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що тема виконаного дослідження є актуальною та такою, що має визначальну значимість для забезпечення ефективного розвитку промисловості України в сучасних умовах, а результати дослідження сприятимуть формуванню дієвих механізмів стратегічного управління підприємствами, здатних забезпечити їхню стійкість та адаптивність до глобальних викликів. Запропоновані підходи до діагностики стратегічного розвитку створюють основу для підвищення

конкурентоспроможності українських промислових підприємств на міжнародних ринках та інтеграції у європейський економічний простір.

Дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Хмельницького національного університету: «Моделювання стратегії безпечного розвитку інноваційно-орієнтованих соціально-економічних систем» 5Б-2022 (номер держреєстрації 0122U001212),

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність

Обґрунтованість теоретичних і методичних положень, висновків та рекомендацій, представлених у дисертаційній роботі, підтверджується отриманими науковими результатами та ґрунтовним опрацюванням широкого кола інформаційних джерел. До них належать нормативно-правові акти України, Європейського Союзу та країн-членів ЄС, офіційні статистичні матеріали, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників, матеріали періодичних видань та ресурсів Інтернету. Важливим складником є також власні наукові розробки автора, що посилюють практичну значущість та достовірність отриманих результатів.

Достовірність отриманих результатів забезпечується застосуванням широкого спектра загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, серед яких: теоретичне узагальнення та діалектичний підхід, методи порівняння і системного аналізу, групування та синтез, абстрактно-логічний і статистичний аналіз, економіко-порівняльний аналіз, експертне оцінювання, прогнозування та експериментальний аналіз, конкретизація, сценарний підхід, дедукція й індукція, а також графічний аналіз. Використання зазначених методів дозволило забезпечити комплексність дослідження, обґрунтованість висновків та практичну значущість отриманих результатів.

Обґрунтування обраної теми дисертаційної роботи є об'єктивним і переконливим. Окреслене коло дослідницьких завдань забезпечує логічну послідовність викладу, сприяє глибокому розкриттю теми та досягненню визначеної мети дослідження.

Дисертаційна робота викладена логічно й послідовно, пропозиції здобувача відзначаються системністю, а висновки та рекомендації мають належне обґрунтування та підтверджуються результатами апробації основних положень дослідження. Робота забезпечена достатнім обсягом ілюстративного та статистичного матеріалу, що підсилює достовірність отриманих результатів. Основні теоретичні напрацювання та елементи наукової новизни знайшли повне й чітке відображення у висновках дисертації.

Основні наукові положення дисертаційної роботи Сенік І.С. пройшли успішну апробацію на 7 науково-практичних конференціях та знайшли відображення у 8 наукових виданнях. Серед них – закордонна стаття, включена до міжнародних наукометричних баз даних, що засвідчує визнання отриманих результатів науковою спільнотою.

Зміст дисертації, її завершеність та оформлення

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, загальним обсягом 278 сторінок. Структура дослідження є логічновибудованою та відповідає поставленим завданням. Зміст роботи повною мірою розкриває тему наукового дослідження, а виклад матеріалу відзначається послідовністю й аргументованістю. Висновки та рекомендації, сформульовані автором, мають належне наукове обґрунтування та підтверджуються результатами проведеного дослідження.

Дисертація складається із: *теоретико-методологічної частини*, де системно досліджено наукові підходи, принципи та функціонально-процесні основи стратегічного планування розвитку підприємств, обґрунтовано авторське визначення стратегічного планування та діагностики як ключових інструментів управління; узагальнено методичні засади формування стратегічних цілей, сценаріїв та прогнозів розвитку промислових підприємств в умовах євроінтеграції, що забезпечують комплексність управлінських рішень та підвищення ефективності стратегічного розвитку;

аналітичної частини, де здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності машинобудівних підприємств, досліджено вплив екзогенних і ендогенних чинників на їх стратегічний розвиток та окреслено ключові проблеми функціонування в сучасних умовах; узагальнено методичні засади діагностики та оцінювання, розроблено інтегральні параметри й критеріальну підсистему, що забезпечують формування інформаційно-аналітичної бази для прийняття ефективних управлінських рішень і реалізації стратегічних орієнтирів у контексті євроінтеграції;

науково-методичної частини, яка містить авторські підходи щодо розробки комплексної системи діагностики стратегічного розвитку промислових підприємств, яка має практичне значення для підвищення їх конкурентоспроможності, удосконалення управлінських процесів та забезпечення ефективної реалізації стратегії євроінтеграційного розвитку.

У цілому дисертаційна робота характеризується завершеністю та належним обґрунтуванням наукових положень і практичних рекомендацій, достовірність яких можна оцінити як достатньо високу. Оформлення результатів відповідає вимогам державних стандартів, а виклад матеріалу та сформульовані висновки – нормам академічного стилю.

Основні наукові результати та новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Зміст дисертаційної роботи дає змогу чітко визначити внесок автора у розвиток досліджуваної проблематики та підтвердити суттєву наукову новизну отриманих результатів. Вона полягає у створенні оригінальних теоретичних і науково-методичних підходів до забезпечення стратегічного розвитку підприємств із застосуванням методів діагностики в умовах євроінтеграційних

процесів. Найбільш значущі наукові результати відображені у таких ключових положеннях дисертації:

- вперше розроблено структуру системи діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств, яка складається з функціонально-цільової, критеріально-аналітичної та методично-організаційної підсистем із визначеними цілями, функціями, завданнями, принципами, методами та інструментарієм. Їх комплексне застосування дозволяє сформувати діагностичний базис рівня конкурентоспроможності підприємства, реалізувати логіку системного підходу в стратегічному плануванні та прогнозуванні розвитку, а також підвищити ефективність процесів формування й реалізації стратегії розвитку за умов стратегічних змін середовища діяльності (С. 192–197);

- удосконалено змістовне наповнення понять стратегічного планування (С. 33–36), діагностики підприємства (С. 48–50) та стратегії розвитку (С. 66–69), яке, на відміну від існуючих трактувань, ґрунтується на логічній послідовності дослідження об'єктів, удосконаленні оціночно-аналітичних, адаптаційних та діагностичних процесів у системі управління підприємством. При цьому забезпечено функціонально-цільові зв'язки для реалізації поетапних стратегічних змін з урахуванням посилення євроінтеграційних процесів та викликів глобалізації економіки;

- розроблено науково-методичну платформу формування стратегічного планування на основі діагностичних досліджень розвитку підприємства (С. 90–93), яка, на відміну від існуючих, базується на системно-комплексному підході та удосконалених процесах і методах підсистеми прогнозування. Вона забезпечує функціональні взаємозв'язки підсистем управління, структурно-організаційний та управлінський розвиток (С. 82–85) і є основою для вибору моделі та стратегічного сценарію розвитку за сучасних умов ведення бізнесу;

- сформовано концепцію розробку стратегії розвитку на основі діагностичних даних промислового підприємства (С. 164–166), яка, на відміну від існуючих підходів, удосконалює процеси формування інформаційно-аналітичного забезпечення, інтегрує стратегічне планування та, використовуючи систему діагностики стратегічного розвитку, забезпечує функціонально-цільові зв'язки складових менеджменту для успішної реалізації обраних стратегічних орієнтирів у сучасних умовах функціонування;

- запропоновано структурно-логічну модель формування стратегічного євроінтеграційного розвитку машинобудівного підприємства (С. 211–214) із використанням методів діагностики, яка, на відміну від інших, ґрунтується на принципах стратегічного управління підприємством. Модель передбачає виокремлення факторів розвитку та альтернативних векторів, розширення методичного кола діагностики, розвиток ідейної ідентичності підприємства на засадах активізації професійно-компетентнісних якостей персоналу, внесення структурно-організаційних змін у систему менеджменту відповідно до

запропонованих етапів її реалізації та забезпечує успішну реалізацію обраної стратегії розвитку (С. 214–216);

- набули подальшого розвитку процеси систематизації екзогенних та ендогенних чинників на вибір стратегічного розвитку промислових підприємств (С. 114–118), які, на відміну від існуючих, підвищують ефективність прийняття управлінських рішень, впливаючи на організаційно-управлінський розвиток, надають можливість вчасно відстежувати ризики господарювання із забезпеченням розвитку економічного потенціалу та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання;

- удосконалено науково-методичні підходи до формування діагностичного базису забезпечення конкурентоспроможності підприємства (С. 181–183), які, на відміну від існуючих, удосконалюють підсистему стратегічного планування, слугують основою для розробки й реалізації конкурентної стратегії та стратегії розвитку господарюючого суб'єкта. Вони враховують управлінські аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємства у стратегічній перспективі (С. 179–181) та вдосконалюють засади проведення діагностики на етапах продукування конкурентних переваг (С. 177–179).

Все зазначене вище дає змогу зробити висновок, що робота має суттєву наукову новизну, яка відповідає меті та завданням дослідження. Наведені наукові результати становлять вагомий внесок у розвиток економічної науки та забезпечують вирішення актуального наукового завдання з удосконалення системи стратегічного управління і діагностики розвитку промислових підприємств в умовах.

Практичне значення результатів дослідження

Результати дослідження, що охоплюють наукові положення, висновки та рекомендації, поєднують у собі теоретичну глибину та прикладну значущість. Вони доведені до рівня практичного використання як у системі регіонального управління, так і у виробничій діяльності промислових підприємств, що підтверджує їхню актуальність та практичну цінність.

Положення та результати дисертаційної роботи запропоновані до практичного використання та впроваджено у діяльність машинобудівних підприємств Вінницької області: ПАТ «Барський машинобудівний завод» (довідка про впровадження № 258/1 від 23.12.2025 р.), Приватне акціонерне товариство «Вінницький завод «Маяк» (довідка про впровадження № 125 від 11.12.2025 р.), що підтверджує їх прикладну значимість та перспективи впровадження отриманих результатів у роботі підприємств.

Науково-практичні рекомендації на основі сформованих теоретико-методичних висновків використовують в навчальному процесі Хмельницького національного університету при викладанні таких дисциплін як: «Економічна діагностика за умов невизначеності та ризиків», «Аналітичне оцінювання

діяльності суб'єктів господарювання», «Фінансовий аналіз», «Планування бізнес-процесів», «Аналіз господарської діяльності» (довідка про впровадження № 006/1524 від 03.12.2025 р.).

Значна кількість та різноплановість практичних підсумків дисертаційного дослідження засвідчують вагомість одержаних результатів та пропозицій автора в напрямі формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях

За результатами проведеного дослідження опубліковано 15 наукових праць, у тому числі 7 статей обсягом у фахових наукових виданнях та виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні та 7 публікацій у наукових збірниках тез і матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,36 друк. арк.

Основні положення дисертації були обговореними на достатній кількості науково-практичних конференцій (с. 17-18 дисертації).

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Сенік Ірини Сергіївни, варто наголосити на наявності окремих положень, що мають дискусійний характер і потребують додаткового осмислення.

1. Дисертанткою у підпункті 1.3 дисертаційної роботи при дослідженні методів та моделей стратегій розвитку підприємств представлено розподіл та характер стратегій розвитку підприємств у відповідності до класифікаційних ознак (С. 74-77). Водночас, на наш погляд, доцільно було б зосередити більше уваги на дослідженні характеристик стратегії розвитку, які потрібно брати до уваги управлінцям для забезпечення результативності у веденні бізнесу.

2. У першому розділі дисертаційної роботи при дослідженні концептуальних основ формування діагностики стратегічного розвитку підприємств за сучасних методів прогнозування, авторкою запропоновані процесні аспекти забезпечення структурно-організаційного та управлінського розвитку підприємства, які враховуючи комплексність діагностичних досліджень, удосконалюють оціночно-аналітичні процеси (С. 82-84). Варто було б довести переваги стратегічного планування у забезпеченні розвитку промислових підприємств.

3. У другому розділі дисертаційної роботи в ході аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств та їх стратегічних цілей (С. 97-111), що є

важливим для дослідження питанням, авторкою недостатньо приділено уваги впливу війни на функціонування вітчизняних машинобудівних підприємств, що беззаперечно б посилювало саму роботу.

4. У третьому розділі дисертаційної роботи при дослідженні складових системи діагностики та їх взаємозв'язки в умовах стратегічних викликів глобалізації економіки (С. 183-197) авторкою схематично представлено структуро-формулюючі процеси діагностики стратегічного розвитку підприємства, які є основою системи діагностики (С. 187-188). Але, вважаємо, слід було більше деталізувати яким чином здійснюється формування критеріїв оцінки та інформаційно-аналітичного базису для аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища ведення бізнесу, що покращило б розуміння пропозиції впровадження системи діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств.

5. На рис. 3.8 авторкою запропонована система діагностики стратегічного євроінтеграційного розвитку промислових підприємств, яка складається із функціонально-цільової, критеріально-аналітичної та методично-організаційної підсистеми із визначеними цілями, функціями, завданнями, принципами, методами, інструментарієм, сукупне застосування яких дозволяє сформувати діагностичний базис рівня конкурентоспроможності підприємства (С. 192-197). Водночас, слід було б детально описати, яким чином відбувається автоматизація процесів діагностики стратегічного розвитку промислових підприємств.

Наведені зауваження та окреслені дискусійні аспекти жодним чином не знижують загальну високу оцінку дисертаційної роботи, а навпаки підкреслюють складність обраної теми та відкривають перспективи для подальшої наукової дискусії.

Загальний висновок по дисертаційній роботі щодо її відповідності встановленим вимогам

Дисертаційна робота Сенік Ірини Сергіївни «Формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств у умовах євроінтеграції», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – «Економіка», є завершеною науковою працею, у якій отримано науково-обґрунтовані результати, що відрізняються новизною і мають практичну цінність та забезпечують вирішення конкретного важливого наукового завдання – розробку теоретичних положень, науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування системи діагностики стратегічного розвитку машинобудівних підприємств в умовах євроінтеграції.

З огляду на актуальність теми дослідження, теоретичну і практичну значущість, наукову новизну отриманих результатів можна зробити висновок, що дисертаційна робота Сенік І.С. відповідає паспорту спеціальності 051 – «Економіка», виконана на належному науковому рівні, повністю відповідає вимогам нормативних документів, зокрема, пп. 6 – 8 Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її автор – Сеник Ірина Сергіївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 – «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор
доцент кафедри бізнесу та управління персоналом
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Людмила ВЕРБІВСЬКА

Підпис офіційного опонента д. е. н., професора Вербівської Л.В. засвідчую:
Вчений секретар Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Якубовська Н.О.

